

NORGES HØYESTERETT

Den 19. november 2009 avsa Høyesterett dom i

HR-2009-02180-A, (sak nr. 2009/1389), straffesak, anke over dom,

I.

A

(advokat Kenneth Mikkelsen – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(førstestatsadvokat Harald Grønlien)

II.

Xs Rederi ANS

(advokat Kenneth Mikkelsen – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(førstestatsadvokat Harald Grønlien)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Indreberg**: Saken gjelder anke over lagmannsrettens dom vedrørende overtredelse av instruks om føring av fangstdagbok. Spørsmålet er om den overtrådte instruks er kunngjort på en slik måte at den kan påberopes overfor den tiltalte, jf. forvaltningsloven § 39.
- (2) Nordmøre og Romsdal politidistrikt utferdiget 21. mars 2007 forelegg mot A og inndragningsforelegg mot Xs Rederi ANS v/A og B. Siktelsene var identiske, og gjaldt overtredelse av:

”Saltvannsfiskeloven § 53 første ledd første straffalternativ jf. § 9 jf forskrift av 26. juli 1993 om oppgaveplikt for fiske- og fangstfartøy § 11 jf § 2 nr 1
for som ansvarlig på fartøy over 21 meter største lengde ved fiske og fangst å ha unnlatt å føre fangstdagbok

jfr. forskrift av 26. juli 1993 om oppgaveplikt for fiske- og fangstfartøy § 3 d) og f)
 hvoretter den enkelte side i fangstdagboken blant annet skal inneholde opplysninger om tidspunkt og sted for avgang og ankomst havn, ankomst felt og levering, fangst for hvert enkelt hal/kast, dagens fangst, turfangst hittil, alt angitt i kilo rund vekt eller hektoliter og spesifisert på art

jf. instruks av 3. juni 2002 om føring av fangstdagbok
 hvoretter alle opplysninger i fangstdagbok, med unntak av påføring av sluttseddelnummer, skal være ført før fartøyet kommer i havn

Grunnlag:

Mandag 16. oktober 2006 som skipper ombord på fartøyet Y N-1-B hadde han unnlatt å føre fortløpende fangstdagbok, idet fangstdagboken ikke var slutført ved ankomst ved fiskemottaket Z AS i Æ i Ø kommune. Fangstdagboken manglet opplysninger om ankomst havn, landingssted, dagens eller denne sidens fangst og fangst ombord.”

- (3) Vedtakelse av foreleggene ville ført til henholdsvis bot på 10 000 kroner, subsidiært fengsel i 20 dager, og inndragning etter saltvannsfiskeloven § 54 av 100 000 kroner. Foreleggene ble imidlertid ikke vedtatt, og trådte da i stedet for tiltalebeslutning, jf. straffeprosessloven § 268.
- (4) Romsdal tingrett avsa 1. oktober 2008 dom med slik domsslutning:
- ”1. A, født 1. januar 1964, frifinnes.
2. Xs Rederi ANS, organisasjonsnummer ---, frifinnes.”
- (5) Tingretten la til grunn at instruksene om føring av fangstdagbok, som det var vist til i forelegget, var avløst av en ny instruks som gjaldt fra 1. mars 2005. Denne var imidlertid ikke kunngjort i oktober 2006, og tingretten fant da at den ikke kunne utgjøre hjemmel for straff, jf. forvaltningsloven § 39.
- (6) Påtalemyndigheten anket til Frostating lagmannsrett, som 8. juni 2009 avsa dom med slik domsslutning:
- ”Tingrettens dom med hovedforhandling oppheves.”
- (7) Dommen ble avsagt under dissens. Lagmannsrettens flertall la til grunn at instruksene bare ble endret 1. mars 2005, ikke opphevet og erstattet av en ny instruks. Påbudet om slutføring av fangstdagbok forut for ankomst til havn var ikke berørt av endringen, og kunne dermed gjøres gjeldende. Mindretallet så saken som tingretten.
- (8) A og Xs Rederi ANS har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen.
- (9) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*
- (10) Det er ikke omtvistet at A 16. oktober 2006 ved ankomst havn ikke hadde slutført utfyllingen av fangstdagboken slik som beskrevet i foreleggene. Det er heller ikke omtvistet at dette er i strid med Fiskeridirektoratets instruks om føring av fangstdagbok. Spørsmålet i saken er om instruksene på tidspunktet for As forsømmelse, dvs. 16. oktober 2006, var kunngjort på en slik måte at den kunne påberopes overfor ham og selskapet, jf. forvaltningsloven § 39, dvs. om det var hjemmel for straff og inndragning.

- (11) Plikten til å føre fangstdagbok følger av forskrift 26. juli 1993 om oppgaveplikt for fiske- og fangstfartøy, gitt med hjemmel i saltvannsfiskekloven § 9 – nå avløst av havressurslova § 36. Forskriften § 3 siste ledd gir Fiskeridirektoratet kompetanse til å fastsette utfyllende bestemmelser for føring av fangstdagbok, som kan tas inn i form av instruks foran i fangstdagboken. Til tross for betegnelsen instruks er det ikke tvilsomt at disse bestemmelsene – som pålegger eier eller bruker av fiskefartøyene plikter – er forskrifter, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav c. Og bestemmelsen i oppgavepliktforskriften § 3 om at instruksen kan inntas i fangstdagboken, fritar ikke Fiskeridirektoratet fra å kunngjøre instruksen i Norsk Lovtidend slik forvaltningsloven § 38 første ledd bokstav c krever.
- (12) Instruksen ble første gang kunngjort i Norsk Lovtidend 27/1996. Kunngjøringen gjaldt instruks 23. mai 1996. En korrigeret versjon av denne ble siden sendt ut av fiskeridirektøren ved melding J-3-1997. Den 3. juni 2002 sendte fiskeridirektøren ut melding J-113-2002, og opplyste at J-3-1997 utgikk. Melding J-113-2002 inneholdt instruksen slik den lød etter at den var endret på enkelte punkter som ikke angår den plikten vår sak gjelder. Det ble ikke kunngjort noe i Norsk Lovtidend. Den 1. mars 2005 ble instruksen igjen endret på et punkt som ikke berører plikten vår sak gjelder, men det ble ikke sendt melding om dette før tre år senere, se melding J-59-2008 datert 25. mars 2008. Instruksen slik den lød etter endringen i 2005, ble først kunngjort i Norsk Lovtidend 3/2008. Den ble da kunngjort i sin helhet, og angitt å være vedtatt 1. mars 2005. I den trykte versjonen av Norsk Lovtidend 3/2008 står det ikke noe om ikrafttredelsestidspunktet. I den elektroniske versjonen står det at den trådte i kraft 1. mars 2005.
- (13) A gjør gjeldende at instruksen ble vedtatt i sin helhet i 2005, og at 2002-instruksen samtidig opphørte. Dette fremgår etter hans syn av melding J-59-2008 fra fiskeridirektøren, som opplyser å erstatte J-113-2002, og av kunngjøringen av instruksen i Norsk Lovtidend i 2008, hvor det opplyses at den ble vedtatt 1. mars 2005. I 2006 var det følgelig instruksen som var vedtatt i 2005 som gjaldt. Siden den ikke ble kunngjort før i 2008, følger det av forvaltningsloven § 39 – som fastsetter at en forskrift ikke kan påberopes overfor den enkelte før den er kunngjort som fastsatt i § 38 – at det ikke er hjemmel for å straffedømme eller inndra for brudd på en plikt fastsatt i instruksen.
- (14) Aktor gjør gjeldende at Fiskeridirektoratet riktignok har gjort dårlig håndverk, men at dette ikke har de konsekvensene som A hevder. Instruksen ble endret i 2005, ikke vedtatt på nytt, og den manglende kunngjøringen av denne endringen har ikke betydning for plikten vår sak gjelder. Subsidiært har aktor gjort gjeldende at dersom instruksen skal anses vedtatt i 2005, trådte den ikke i kraft før én måned etter kunngjøring i Norsk Lovtidend, jf. lov om Norsk Lovtidend § 3. Dette gjelder hele instruksen, også opphevelsen av den instruks som gjaldt tidligere.
- (15) Jeg nevner at spørsmålet i saken ikke ville oppstått dersom Fiskeridirektoratet hadde fulgt reglene om kunngjøring i forvaltningsloven § 38 og retningslinjene i heftet "Lovteknikk og lovforberedelse" utarbeidet av Justisdepartementets lovavdeling. Da ville direktoratet både i 2002 og 2005 vedtatt forskrift om endring i instruks fastsatt ved forskrift 23. mai 1996, og sendt endringsforskriftene til kunngjøring i Norsk Lovtidend den dagen de ble vedtatt. Jeg er imidlertid enig med aktor i at den fremgangsmåten Fiskeridirektoratet har fulgt, slik denne saken ligger an, ikke kan ha de konsekvensene A hevder.

- (16) A har til støtte for sitt syn om at det er vedtatt en ny forskrift, ikke en endringsforskrift, vist til melding J-59-2008 og kunngjøringen i Norsk Lovtidend fra 2008. Siden meldingen og kunngjøringen først kom lenge etter forsømmelsen vår sak gjelder, har den forvirring disse måtte ha skapt, ikke hatt betydning på det tidspunktet denne fant sted. Jeg ser heller ikke meldingen og kunngjøringen som bevis for at det i 2005 ble vedtatt en ny instruks. I melding J-59-2008 sies det uttrykkelig at det er gjort en *endring* i instruksen. Meldingen inneholder en konsolidert utgave av hele instruksen, som innledes med ordene "Endret instruks for føring av fangstdagbok lyder etter dette:". Det at meldingen oppgir å erstatte meldingen om instruksen fra 2002, betyr dermed ikke annet enn at instruksen etter 1. mars 2005 har den ordlyden som er inntatt i J-meldingen fra 2008. Det er derfor grunn til å tro at det skyldes en misforståelse at kunngjøringen i Norsk Lovtidend 3/2008 gir inntrykk av at hele instruksen ble vedtatt i 2005.
- (17) Som tingretten og lagmannsrettens mindretall har understreket, må man stille strenge krav til hjemmelsgrunnlaget når det er spørsmål om straff og inndragning. Jeg kan imidlertid ikke se at dette prinsippet utfordres i denne saken. I fangstdagboken ombord på det fartøyet A var skipper for, var 2002-versjonen av instruksen inntatt. Denne versjonen av instruksen var følgelig utvilsomt gjort kjent for A, og manglende kunngjøring i Norsk Lovtidend er ikke til hinder for å påberope den overfor ham, jf. forvaltningsloven § 39. Endringen av instruksen i 2005 besto i en tilføyelse om at fangstdagboken skal oppbevares i styrehuset (broen) og til enhver tid være tilgjengelig for kontroll. Endringen gjaldt altså kun ett punkt, og angikk ikke plikten til å slutføre føringen av fangstdagbok før ankomst havn. Som det vil ha fremgått, ser jeg dette som en endringsforskrift, og manglende kunngjøring av endringen leder ikke til at resten av forskriften kan anses opphevet. Det er på dette grunnlag hjemmel for straff og inndragning.
- (18) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

(19)	Dommer Matheson:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(20)	Dommer Webster:	Likeså.
(21)	Dommer Øie:	Likeså.
(22)	Dommer Gjølstad:	Likeså.

(23) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: